

Преди 39 години Държавна сигурност извършва една от най-успешните си операции срещу българската емиграция. След като не успява да ликвидира политическия емигрант **Борис Арсов**, председател на основания от него Съюз на българските революционни комитети (СБРК), ДС реализира операция по неговото отвличане от Дания, в която е емигрирал няколко години по-рано.

Тази неделя в [електронната библиотека](#) на [desebg.com](#) ви представям книгата, посветена на този случай под заглавието **„Държавна сигурност срещу българската емиграция”** (2000).

На 12 април 1974 г., от ул. “Гудрунсвай” № 14 в кв. “Брабранд” на датския град Орхус загадъчно изчезва един българин. Името му е Борис Арсов Илиев – председател на новосъздадената емигрантска организация Съюз на българските революционни комитети (СБРК) със седалище Копенхаген. Той е и член на Българската лига за правата на човека и представител на Българския национален фронт в Дания. Издава бюлетин “Левски”, от страниците на който критикува режима на Живков. Самият Арсов, както и датската полиция и служби за сигурност не знаят, че той е влязъл в полезрението на българската ДС няколко месеца преди това и срещу него е планирана секретна операция.

Как един емигрант става цел на ДС

27 август 1973 г., МВР, София, кабинетът на първия зам.-министър на вътрешните работи

*“Строго секретно! Екземпляр единствен!
УТВЪРЖДАВА ген.-полк. Григор Шопов*

Засечена е подривно-вражеска дейност, излизаща от името на Български революционен комитет “Левски” с пропагандни материални срещу НРБ.

Мероприятия за Първо главно управление на ДС:

- *Да информира резидентурите за сигнала и вземе мерки за повишаване бдителността и да усили охраната на официалните ни представителства в Италия, Франция, Австрия, ФРГ, Англия, Швейцария и Швеция.*
- *Да се информира за получени сигнали.*
- *Да се изяснят данни за дейността на ИП (изменник на родината, б. а.)*
- *Да се информира КГБ-Москва за сигнала, че се ползва канал чрез СССР за изпращане на материали от изменници на родината до свои близки в България...”*

С тази заповед е сложено началото на една от мащабните разработки срещу българската емиграция. Десет дни по-късно резидентурите на разузнаването докладват в София. В резултат на събраните данни във Второ главно управление на Д (ВГУ) се открива групово дело за оперативна разработка (ГДОР) под кодовото име „Терористи“. Главна мишена по делото става ръководеният от Арсов СБРК.

Кой е Борис Арсов

Роден през 1915 г. в София, Арсов е шестото дете на преселници от Вардарска Македония. Бащата му изхранва фамилията с малка фурна в работническия квартал “Ючбунар”. Арсов завършва средно образование, а през 1942 г. постъпва на работа в стопанската полиция, където работи до края на 1945 г. След 9 септември 1944 г. става член на “Звено”. Заради това, че е работил в полицията, през 1949 г. е въдворен в лагерите в Богданов дол и Белене. Това му попречва да завърши стопанския факултет на СУ “Св. Климент Охридски”. Впоследствие работи на различни места като деловодител.

През 1952 г. оперативен работник от тогавашното Пето управление на ДС го вербува за агент с псевдоним "Огнянов". В строго поверителна справка е посочено, че вербовката е извършена въз основа на "компрометиращи материали за минала дейност". Четири години по-късно, през март 1956 г., в досието му в Софийско окръжно управление на МВР, за Арсов е записано:

„На 24 ноември 1952 г. е вербуван за агент на ДС. Като такъв не е дал съществена работа. На ръководство в окръжно управление минава към края на 1955 г. Досега не е дал никакво донесение. С цел активизирането му в началото на февруари бе извикан в службата. При разпита даде обещание, че за бъдеще ще работи честно с органите на ДС. Още на първата среща агент "Огнянов" не се яви, на контролната също, потърсен по телефона отказа категорично да работи повече с нас. Въз основа на горното същият е изключен от агентурния апарат”.

Този отказ на Арсов се оказва решаващ за бъдещето му. Срещу него започват доноси на различни директори на предприятия, в които работи, за недоволството му от положението в страната. Директорът на ДСО "Динамо" пише за него: "Безпартиен и почти безактивен по провежданите от партията и правителството мероприятия. В него не се забелязва страх, което е причина да се отнася привидно безразлично към сегашната политика на народната власт. Макар и дълбоко в душата си крие недоволство от порядките, които съществуват както в организацията, така към обществения и културен живот. Не се включва в обществена работа". В друг донос е посочено: "Не обича установения порядък в страната."

В периода 1960-1962 г. Арсов участва в група, която тайно разпространява в центъра на София анонимки. Те са определени от Държавна сигурност определя като "вражески и насочени против дружбата със СССР". В тях групата пише: "Братя българи, съгласни ли сте България да бъде изправена пред заклание заради Русия? Вън руснаците от нашата страна, за да ползваме собствените си блага! Братя българи, продажната политика на лъженародното управление тласкат прекрасната ни родина към страшна катастрофа. На борба за излизане от Варшавския пакт!"

Групата е разкрита, а Арсов е на шест години затвор по обвинение, че е "членувал в организация, която си е поставила за цел да събори или подрони или отслаби народнодемократическата власт в НРБ чрез бунт".

Планът за убийството на емигранта Борис Арсов от ДС и неговото отвличане от Дания

Написано от Христо Христов
Неделя, 21 Април 2013 19:03

Бягство към свободата на Запад

Излиза предсрочно от затвора през 1964 г., но трудно намира работа и при поредното си уволнение през 1969 г. решава да напусне България и бяга на Запад.

Установява се в Дания, където получава социална помощ. Там основава БТРК. В бюлетина на емигрантската организация „Левски“ атакува просъветската политика на БКП Арсов предвижда БКП да бъде свалена от власт чрез обща стачка и масови демонстрации, които да преминат в народно-освободителна революция, като комунистическата партия, ДКМС и профсъюзите бъдат разпуснати. В програмната декларация на СБРК Арсов посочва, че само по революционен път може да се стигне до промяна на режима в България, че е необходимо създаването на всеобщо съпротивително движение. Това предизвиква реакцията на ДС и тя го набелязва за ликвидиране.

От самото начало ВГУ разполага със свой агент в близкото обкръжение на Арсов. Това е Димитър Филипov с агентурен псевдоним „Николай“. Той е и един от членовете на СБРК и по този начин има достъп до Арсов.

През февруари 1974 г. на среща с офицери от ДС в Австрия Филипov е превербуван от ВГУ и получава нов псевдоним - „Маринов“. Без да има каквито и да е доказателства за терористична дейност ДС на бърза ръка обявява Арсов за терорист.

На 12 февруари 1974 г. зам.-министърът на вътрешните работи Григор Шопов подписва заповед, в която указва: „Да се разработи комбинация за довеждане в страната на ИП (изменници на родината, б. а.) с цел тяхното ликвидиране или арестуване“. В нея за първи път се използва „ликвидирането“ като възможен вариант за обезвреждането на обекти по разработката „Терористи“.

Планът за ликвидиране на Арсов

Планът за убийството на емигранта Борис Арсов от ДС и неговото отвличане от Дания

Написано от Христо Христов
Неделя, 21 Април 2013 19:03

Отговорът на ВГУ до ръководството на МВР, подписан от зам.-началника на контраразузнаването полк. Димитър Йотов, не се бави. Това е единственият запазен документ от архивите на МВР, който е категоричното доказателство, че Държавна сигурност използва "мокрите" поръчки като метод в работата си по неутрализирането на неудобните политически емигранти:

*"Строго секретно от особена важност!
Екземпляр единствен!"*

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

ОТНОСНО: Ликвидирането на беглеца БОРИС АРСОВ, председател на новосъздадената емигрантска организация СБРК

Предлагам:

1. Да се ликвидира беглецът Борис Арсов от агент "Маринов", който е спечелил доверието ми и има възможност да създаде благоприятна обстановка за ликвидирането на Арсов.

Да се обсъдят съвместно с Първо главно управление на ДС подготовката и представи за утвърждаване писмо.

2. Научно-техническото управление на Първо главно управление на ДС да осигури необходимите за ликвидиране на Арсов технически и химически средства, паспорти и документи на агент "Маринов" за безопасно завръщане в страната.

3. След ликвидиране на Арсов от "Маринов" да се представи за награждаване с правителствена награда, да му се осигури получаването на пенсия и условия за живеене и работа в страната."

ВГУ предлага и подробна инструкция за това как трябва да се извърши убийството:

"ПЛАН ЗА ЛИКВИДИРАНЕ НА БОРИС АРСОВ

- □ Да се установи обстановката около Арсов и жилището му и реално преценят възможностите за неговото ликвидиране.
 - □ При убеденост във възможността да ликвидира Арсов да убедят агента с наша помощ и съдействие да го ликвидира.
 - □ При съгласие на агента да ликвидира Арсов да се обсъди ликвидирането и агентът да се подготви.
 - □ Да се уточни и определи кога да стане ликвидирането.
 - □ При ликвидирането на Арсов агент “Маринов” да има в предвид:
 - При използване на нож или остър предмет ударите да се нанасят бързо и последователно в областта на сърцето и гърдите до убеденост, че е убит.
 - При използване на твърд предмет първият удар да се нанесе в главата
 - най-ефикасен начин да се пресече евентуално викане и вдигане на шум е доубиването, а не запушването на устата.
 - При използване на отрова да се спазват точно дадените указания да не предизвиква съмнение и своевременно пресече евентуални опити за алармиране и търсене на помощ.
 - При подходящи условия и възможност най-безопасно е ликвидирането да стане още с пристигането, докато не е станало известно, че е при него.
 - След ликвидирането на Арсов агент “Маринов” трябва да заличи следите и укрие тялото така, че колкото е възможно по-късно да се открие ликвидирането.
 - Ако ликвидирането е станало в дома на Арсов, да се преоблече в друг костюм, да прегледа архивата на Арсов, като се стреми да запомни□ това, което ни интересува, да заключи и излезе от жилището.
 - Ако ликвидирането е станало извън жилището, да вземе и унищожи личните и други документи на Арсов с цел да се забави установяването на самоличността му.
 - Да се огледа и заличат евентуални следи от кръв по дрехите и себе си, които биха предизвикали съмнение и да се изтегли от мястото на ликвидирането.
 - Да унищожи всички документи и материали в себе си, които показват кой е в действителност.
 - След изпълнението на задачата агент “Маринов” с първия самолет и дадените му документи на италиански гражданин да напусне Дания. Желателно е да замине за ГДР, Чехословакия, Полша, Унгария или във Виена и оттам веднага за Чехословакия. Ако първият самолет е за България, ще замине с него. След пристигането му в указаните социалистически страни ще се яви в българското посолство, съобщи кой е и чака допълнително нареждане.
 - При положение, че независимо от всичко агент “Маринов” бъде задържан при ликвидирането на Арсов или след това, при следствието да твърди, че го е извършил в афектно състояние по лични подбуди за разчистване на лични сметки. За документите и средствата да обяснява, че ги има от Арсов. Ако го разпитват за дейността на СБРК и Арсов, да разкаже това, което знае без връзките си с нас.
 - На агента да се обясни, че обикновено за криминално убийство присъдата е няколко години и че ще бъде направено необходимото чрез замяна или по друг начин да го освободим и върнем в България.”
- Ръководството на МВР не бави своя отговор за изпълнение на “мократа поръчка”.

Въпреки, че на агент „Маринов“ Държавна сигурност заплаща 6000 германски марки, той не извършва убийството.

Операцията по отвличането на Арсов от Дания

На 10 април 1974 г. Григор Шопов утвърждава план за „довеждане в страната на главния обект по ГДОР „Терористи“ - беглеца Борис Арсов“. В този строго секретен документ от особена важност е отбелязано, че трябва „да се имат предвид и устните указания“. Планът разкрива точния механизъм, по който ДС действа в подобни случаи:

„През февруари т. г. беше прихванато писмо на Арсов до сина му, в което прави оценка за завръщане, разчитайки на ОР (оперативен работник, б. а.) от Софийско управление на МВР подп. Христо Велчев, който го е вербувал и ръководил като сътрудник и оказвал много пъти помощ. По същото време постъпиха данни за настъпило разочарование в Арсов. По наше указание синът му отговори на Арсов, подсили носталгията, даде известни надежди и гаранции за безопасно завръщане. Без знанието на другите членове на СБРК Арсов се е обадил по телефона в посолството и е подал молба и документи за завръщане..

Арсов отговори на сина си, че е съгласен да се завърне веднага при гарантирана безопасност, предлага да се срещне с Хр. Велчев и уговорят за завръщането. Синът му писа, че неговият въпрос е разрешен благоприятно от отговорно място и че допълнително ще му каже какво трябва да направи.

Считаме за целесъобразно да се използва настъпването на разочарование и желание на Арсов да се завърне в страната тъй като:

- при завръщане на Арсов в СБРК ще настъпи дезорганизация, смени и противоборства.*
- без Арсов определените за диверсии и терористични акции бегълци не могат да се подготвят и проведат подривните акции.*
- някои от бегълците в СБРК под страх от репресии ще преустановят подривната дейност срещу НРБ.*
- чрез Арсов ще разкрием цялата дейност на СБРК, дейността на други емигрантски организации и бегълци.*

ПРЕДЛАГАМ:

Подп. Христо Велчев от Софийско градско управление на МВР и полк. Димитър Йотов от Второ главно управление на ДС да отидат в Копенхаген по повод “служебна” работа в търговското представителство със задача да установят контакт с обекта Борис Арсов да му окажат въздействие и организират завръщането му в страната.

- *Контактът с Арсов да стане със съдействието на служителя от търговското представителство Петър Боев - посещение на квартирата му и предаване на писмо от сина му. Да му се дадат гаранции, че няма да му се търси наказателна и друга отговорност . Да го убедят да се върне.*
- *Ако Арсов с документите, които има, може да замине за Западен Берлин, оттам със самолет за ГДР, Чехословакия, Полша, Унгария или България.*
- *Ако няма необходимите документи, да замине за Виена или Западен Берлин и там да му се даде служебен паспорт с негова снимка, но на друго име.*
- *Ако са иззети документите му, с предварително изготвен пасаван да бъде изведен от Дания, като обясни, че си е загубил паспорта.*
- *В краен случай Арсов ще иска официално разрешение от датските власти да отиде по своя работа за няколко дни до Австрия или Западен Берлин, откъдето ще бъде изведен със служебен паспорт.*
- *Ако въпреки всичко Арсов не се съгласи или не може да се завърне, с ОР ще се уговорят кога и как в посолството да стане и да му дадат указания.*
- *Ако Арсов категорично откаже да се върне или се разбере, че търси контакт с нас с друга цел, да му се каже направо, че сме се излъгали, като сме му повярвали, и предупреди да преустанови подривните си действия срещу НРБ.”*

Второ главно управление на ДС се наема с отвличането

Изменението в тактиката на ВГУ в пълна степен опровергава първоначалните мотиви на ръководството на МВР за образуване на разработката “Терористи”. На практика се оказва, че подозираният в терористична дейност Арсов желае да се завърне в родината при семейството си. Фактът, че Арсов подава заявление в посолството в Копенхаген преди операцията на ВГУ, красноречиво говори, че в ДС значително са преувеличили “терористичните” му намерения. Доброволното завръщане на главния обект заплашва да разруши сценария на ДС и заради това ВГУ реагира мигновено с

Планът за убийството на емигранта Борис Арсов от ДС и неговото отвличане от Дания

Написано от Христо Христов
Неделя, 21 Април 2013 19:03

акцията по отвличането му. Така са оправдани не само направените дотогава значителни финансови разходи, но и целта на разработката, която в противен случай би се превърнала в огромен провал за ДС и ръководството на МВР. Освен това евентуалното прекратяване на разработката заплашва да лиши ДС от възможността да изпробва практически своите методи и тактика. Това е причината ДС да продължи операцията и да не позволи на изпълнения с носталгия и разочарование 59-годишен емигрант сам да се завърне в България.

Акцията по отвличането на председателя на СБРК е поверена лично на зам.-началника на ВГУ полк. Димитър Йотов. На 11 април 1974 г. той преминава легално границата на Дания заедно с подп. Христо Велчев. Велчев е човекът, който арестува Арсов през 1962 г. при разпространението на анонимните позиви. След излизането на Арсов от Старозагорския затвор му съдейства да започне работа и спечелва доверието му. Само три дни по-късно те се завръщат в София с необходимия товар. Йотов се отчита в строго секретна от особена важност докладна записка:

“Съгласно дадените указания на 10 април заминахме с подп. Христо Велчев за Дания. В Копенхаген пристигнахме на 11 април. Гр. Орхус се намира на около 300 км от столицата.

Датските власти бяха иззели на Арсов документите. Дадохме му указания да премине нелегално във ФРГ. За целта го отведохме в Оденсе (на 100 км от границата с ФРГ) и му определихме среща в Западен Берлин. Обектът се яви на срещата точно навреме. Без да се губи време, с едно задържане от около 20 мин. за проверка на багажа му бе даден знак да тръгне след нас. Преди да се качим обаче на ес-бана, той показа, че у него има момент на колебание, което наложи да му се кажат няколко убеждаващи и успокояващи го думи. На това място той поиска да му се дадат уверения и гаранции, че няма да бъде изпратен отново в затвора. В ес-бана на територията на Източен Берлин му беше даден обработения от нас немски паспорт, с който той премина в ГДР. С помощта на немската група и съдействието на др. Манов от групата в Берлин бяхме настанени в “Спорт” хотел, където пренощувахме и на 14 април 1974 г. със самолет на БГА Балкан в 14 ч. пристигнахме в София. Обектът бе предаден за разследване в I отдел на ДС.”

От квартирата на Арсов офицерите от ДС задигат целия архив на СБРК, който по-късно е използван като доказателство при съдебния процес срещу емигранта в София. Не е ясно и при какви обстоятелства Арсов се съгласява на това. Очевидно върху него е оказано въздействие. Самата жертва по-късно, когато вече е в затвора в София, се опитва да изпрати до датската легация в София бележка на която пише: “На 12 април у дома нахълтаха трима български полицаи и ме взеха насила. Сега животът

Планът за убийството на емигранта Борис Арсов от ДС и неговото отвличане от Дания

Написано от Христо Христов
Неделя, 21 Април 2013 19:03

ми е в опасност”. Разбира се, тази бележка не стига до датското посолство. Пред съда Арсов посочва: “На 12 април спях в дома си в Орхус, когато нахлуха няколко души, започнаха да трупат архивата в чували и ми обещаха, че ако избягам, няма да бъда съден”.

Следователите, работили по случая през 1992 г., смятат, че успешното отвличането на Арсов от Дания, се дължи на обяснението, че Арсов вероятно е упоен и след това изведен от Дания във ФРГ по нелегален канал. За упояване споменава и самият Арсов при разговор със сестра си Йорданка на едно от свижданията ѝ при него в Софийския затвор. Офицерите от ДС имат на разположение дипломатическа кола, с която е възможно да се прекара не само архивът на Арсов, но и самият емигрант.

В пледоарията си пред съда прокурорът по делото срещу Арсов заявява дословно: “Той е бил арестуван от нашите органи на ДС в Орхус, Дания и доведен принудително в България. Всъщност той се връща в България със съдействието на нашите служби с надеждата, че няма да бъде съден.”

Убит за назидание в Пазарджишкия затвор

След отвличането на Арсов ДС прави подробен план, който предвижда неговото активно използване за „компрометиране на българската вражеска емиграция”. Арсов обаче отказва да участва в него. През септември 1974 г. е осъден на 15 години строг тъмничен затвор за диверсия и предателство. ДС изготвя специален план за неговата изолация в Пазарджишкия затвор.

В килията му няма нищо, освен две одеяла и едно шкафче. Разпореден е постоянен надзор, дори бръсненето на Арсов трябва да се извършва в килията. При пристигането в затвора той е съблечен изцяло и от него са иззети всички вещи. Затворникът пише писма до министъра на вътрешните работи, които не са изпратени. За особено жестокото отношение към Арсов говори фактът, че той е оставен при минусова температура, напълно изолиран в тясната метър на два килия и без легло на гол циментов под и лишен от правото да излиза от нея за кратки разходки, както другите затворници. На шестия ден от престоя си в Пазарджишкия затвор той записва на гърба на обвинителния акт с отслабващ почерк:

Планът за убийството на емигранта Борис Арсов от ДС и неговото отвличане от Дания

Написано от Христо Христов
Неделя, 21 Април 2013 19:03

“Беше 17 декември 1974 година, намирам се в килия № 11 на Пазарджишкия затвор в следственото отделение. Килията е без всякакво отопление, а прозорците, закъргени с парчета стъкла, през които декемврийският студ нахлува нахално в килията ми. Когато пристигнах в този затвор, над входната врата прочетох голям надпис: “Ако не знаеш ще те научим, ако не искаш ще те заставим!” Изтръпнах като прочетох надписа. През време на войната прочутите с безчовечността си и жестокост лагери на смъртта били украсени така на входната врата с надписа: “На всеки му заслуженото”. В името на тези три думи те тикнаха в крематориумите хиляди човешки същества.”

На 20 декември 1974 г. Арсов пише последното си писмо:

“Най-реакционната сила на света е Държавна сигурност! Не мога да си простя грешката и вашата голяма измама. Нищо старо не сте забравили и нищо ново не сте научили. Методите ви са същите, както преди 25 години и сами вървите към страшна гибел. Да бъдете проклетии!”

Същия ден малко след 14 ч. надзирателите го намират обесен в килията с три вратовръзки, факт труден за обяснение, след като при привездането в Пазарджишкия затвор той е подложен на щателна проверка и от него са отнети всичките му лични вещи. Следственото дело, което се води за смъртта му тогава, стига до заключението “че връзвайки една за друга три вратовръзки Арсов е направил примка, която е вързал на металическата заключалка на рамката на прозореца, имаща височина спрямо пода 2, 70 м. Сложил главата си в нея, провисил се и се самообесил. Снет от примката, той вече бил починал.”

Чудовищната игра, узаконена под формата на оперативна разработка, смачкала безмилостно една беззащитна жертва, е гордост за ДС, за която най-важното е, че нейната дейност в случая не е разкрита. Цялата постановка с Арсов от началото до края е потвърдена от двама високопоставени офицери от ПГУ пред журналиста Владимир Костов, работещ по това време за разузнаването в Париж, която той по-късно описва в книгата си „Българският чадър“:

„Акцията на нашите служби срещу предателя Борис Арсов през 1974 година бе оценена като образцова! Работа ефикасна, без оставяне на компрометиращи следи и доведена докрай. Неговото отвличане бе забелязано тогава, когато той се появи в съдебната зала. Никой нищо не можеше да докаже срещу нас. Процесът премина по правилата. Арсов не бе осъден на смърт, въпреки че го заслужаваше. Защо да създаваме мъченици? Достатъчно бе да го пратим в затвора. Няколко месеца по-късно той почина. Но какво по-естествено? Очевидно е, че подобен идеален сценарий не успява всеки месец. Трябва да се разнообразяват формите и средствата за действие. Във всеки случай

Планът за убийството на емигранта Борис Арсов от ДС и неговото отвличане от Дания

Написано от Христо Христов
Неделя, 21 Април 2013 19:03

делото Арсов остава пример за операция, доведена до успешен завършек, без да се даде повод за каквито и да било обвинения срещу нас.”

Бившата съпруга на Арсов и сина му са известени за смъртта му от офицери на ДС. Те ги контролират до последно, като ги придружават до гробищата в Пазарджик, където организират погребението. Най-близкият човек на Арсов сестра му Йорданка Арсова също не е информирана за гибелта, научава случайно за погребението и пристига в последния момент. На близките не им е разрешено да огледат трупа или да поискат аутопсия за изясняване на причините за смъртта. На сестрата на Арсов ДС забранява да разлепи некролози в квартала, в който живее в София, заплашвайки я да не се случи нещо с децата ѝ.

По едноименната книга на Христо Христов през 2000 г. БНТ засне и излъчи документален филм за съдбата на Борис Арсов, който може да [гледате тук](#).

Христо Христов, „Държавна сигурност срещу българската емиграция”, изд. „Иван Вазов”, 2000 г., 66 страници.